

Elfogadás és befogadás

■ GYEREKKÖZPONTÚ JÓLÉTI POLITIKÁK

A társadalmi kirekesztés ellen helyi, nemzeti és európai szinten küzdő programok sajátossága a komplexitás. Komplexitás – többféle értelemben is. Az Európai Unió azokat a projekteket ítéli támogatásra érdemesnek, amelyek több tagállamot képviselő partnerszervezetek közép-távú együttműködésére építve, sokfókuszú probléma-megközelítéssel, más-más nézőpontból, pozícióból dolgozó szolgáltatókat bevonva valósítja meg a közösségi prioritást élvező célkitűzéseket. Ilyen volt a CHILD INCLUSION - "Gyermek el- és befogadás" program is, amelyet az Európai Unió a szegénység és európai társadalmi kirekesztés elleni küzdelmet támogató alapról finanszírozott (Közösségi Akció Program 2002-2006, TEP II., „Nemzetek Közötti Csereprogram”). A Gyermek Befogadás (Child Inclusion) program a kölcsönös tanulás és ismeretátadás segítésére, támogatására indult el 2005-ben.

A projektben a firenzei házigazda Istituto degli Innocenti mellett – Görögország, Románia, Spanyolország, Svédország, Szlovákia és Magyarország vett részt - mint a májusi zárókonferencián, Firenzében kiderült –, meglehetősen aktívan.

■ EURÓPAI JÓLÉTI POLITIKÁK – AMI A JELMONDATOK MÖGÖTT VAN

Mint a program teljes címe – „A családjukon kívül élő gyermekek helyzete, és a gyermekközpontú jóléti politikák jellemzői”- elárulja, ez a kétéves csereprogram azokra a gyerekekre és jogaira fókuszált, akik nem a saját családjukban nevelkednek, tehát fokozott állami szerepvállalás szükségessége mellett is jóval kiszolgáltatottabb helyzetűek jogaik érvényesülése szempontjából. A résztvevő országok meglehetősen eltérő fejlettségi szintről, különböző gyermekvédelmi rendszerekkel és kerettörvényekkel, az ENSZ Gyerekjogi Egyezménye megvalósításának más stádiumaiban, hasonló szemlélettel de más-más lehetőségekkel érkeztek a projektbe, hogy az elérhető legtöbb közös pontot megtalálják egy egységesülő terv megszületéséhez. Fontos feladatuknak tekintették, hogy a lehető legközelebb menjenek a vizsgált kérdésekhez, azokat több dimenzióban értékeljék, feltárják: gyermekjogi szempontból, a gyakorlatban működtetett és elérhető szolgáltatások oldaláról és nem utolsósorban a kormányzat felelőssége és a politika szerepének jelentőségét meghatározva.

A projekt célja a különböző országok civil és állami szférája gyermekvédelmi tapasztalatainak megismeréseként, összehasonlításaként, a bevált, jó gyakorlatok cseréjeként fogalmazódott meg, és az alábbi főbb területeket érintette:

- Milyen az általános helyzete a családjukból kiemelt gyermekeknek?
- Hogyan kerülnek vissza a gyerekek a családjukba?
- Az erre vonatkozó gyermekvédelmi jogszabályok összhangban vannak-e az ENSZ Gyerekjogi Egyezmény elvárásaival?
- Milyen a partner országokban a családok helyzete és a család-, illetve gyermektámogatási rendszer?
- Milyen a gyermekeket támogató, segítő szolgáltatások/támogatások rendszere?

A megismerő-értékelő folyamatban résztvevő országok három fókusztemával dolgoztak un. állandó szemináriumok ke-

retében (1. „Kormányzati Politikák”, 2. „Gyermekjogok”, 3. „Lehetőségek és szolgáltatások”), és több nemzetközi megbeszélésre is sor került a lebonyolítás során. Kutatók, szociológusok, szociális munkások, szociálpolitikusok, pszichológusok és jogászok vállalkoztak arra, hogy tapasztalatot, illetve jó gyakorlatokat cseréljenek, intézményeket látogassanak meg közösen.

A „Kormányzati Politikák” szemináriumban Svédország, Olaszország, Spanyolország, Görögország, Románia vett részt. A szakemberek leszögezték, hogy nem elég ötletek és elvek szintjén foglalkozni a gyermekjóléti rendszerrel, de a politikának feladata, hogy nagyon konkrét intézkedésekkel megtámogassa a célokat, egy működőképes, dinamikus rendszer kiépítése érdekében: emberek, kapcsolatok, akciótervek és finanszírozás összhangjára van szükség, és megfelelő jogi keretekre is. Bizonyos államokban – mint pl. Svédországról köztudott – a jóléti rendszer több mint 50 éves, és mára konszolidálódott, míg máshol, a partner Görögországban is, épp csak a fejlesztésénél tartanak, a Romániából rendelkezésre álló dokumentumok indikátorai e vonatkozásban alig értelmezhetőek. A fejlettebbnek számító jóléti országok gyermekvédelmi politikájának fő tendenciája az, hogy a központi intézmények helyét, szerepét egyre hangsúlyosabban a regionális és helyi szereplők veszik át. Minden országban érvényes három alapvető megfigyelés a gyermekjóléti politikákkal kapcsolatosan:

1. ezen politikák érvényesítése nagyban függ a szociális rendszer felépítésétől és a szociális szolgáltatások helyben kialakult rendjétől
2. alapelveként érvényesül, hogy a helyben felmerülő szükségletre helyi szinten kell megoldást találni
3. a hatékony beavatkozás elfogadott aspektusai a következők: szektorok közötti együttműködés, multidiszciplinaritás, többszintű megközelítés, a szociális munkások megerősítése és képzése, erős családi és kisközösségi erőforrások.

A „Lehetőségek és szolgáltatások” állandó szeminárium legkiemelkedőbb témája a családjukból kikerült gyerekek intézeti

elhelyezésének kérdésköre volt. A résztvevők közül számos állam deklarálta az intézetek bezárásának vagy csökkentésének szándékát, és más típusú elhelyezés, szolgáltatás biztosítását, úgymint család centrumok, nevelőszülők, örökbefogadók körének bővítése, és a vérszerinti család erősebb támogatása. Ez összhangban van az ENSZ Közgyűlése elé 2007-ben kerülő nemzetközi sztenderdek kidolgozásával e témában.

A harmadik, a családjukból kikerült gyermekek jogaira fókuszáló szeminárium lényegében az örökbefogadhatóság, örökbefogadás témakörét vizsgálta, valamint a bűncselekményt elkövető gyerek és fiatalok számára biztosított szolgáltatásokat, mint amilyen pl.a mediáció.

A „CHILD INCLUSION” program a partnerországok és szervezetek közötti kölcsönös és folyamatos információcserével kívánt hozzájárulni az Európai Unió társadalmi befogadást célzó politikájának továbbfejlesztéséhez.

■ ISMERETSZERZÉS ON-LINE: VIRTUÁLIS NEMZETKÖZI SZAKEMBERHÁLÓ AKCIÓBAN

A célokat tekintve a „CHILD INCLUSION” program egy olyan kifelé és befelé folytatott újfajta kommunikációs stratégia is egyben, amelynek segítségével dokumentumok, hírek, információk válnak könnyen elérhetővé a partnerek és a szélesebb közvélemény számára. Ennek érdekében már a projekt kezdetekor létrejött az a weboldal, amely nemcsak a résztvevő partnereket vonja be az információcserébe, hanem egy jóval szélesebb szakmai hálózat kiépítésére is lehetőséget kínál. (<http://childinclusion.istitutodeglinnocenti.it>)

A teljes program felépítése reflektál a befelé és kifelé történő kommunikációs célokra, a folyamatos együttműködés tetten érhető volt a projekt-honlap kialakításában, szerkesztésében, egyre bővülő tartalmában. A legfontosabb események mégis a hagyományos tanulmányutak és a zárókonferencia, valamint az ezeken megszületett szakmai anyagok, publikációk megjelenése voltak.

A projekt-bemutató első találkozót Budapesten szervezték, 2006. február 9-11-én "A családjukon kívül nevelkedő gyermekek helyzete és a gyermekközpontú jóléti politika jellemzői" címmel. A magyar koordinátor szerint az Unió valóban elkötelezte magát a gyermekszegénység jelentős visszaszorítása mellett, és számos akcióban finanszíroz olyan tevékenységeket, amelyek hozadéka lehet ennek a politikának a segítése. A tagállamok és az Unió teljes mértékben felelős a szociális ügyekért, így kiemelten fontos területként kezelendő a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem. Ez a projekt ezért a gyermekek befogadásáról szól, számos vonatkozásban vizsgálta a családjukon kívül nevelkedő gyermekek helyzetét, és az erre a területre szánt jóléti szolgáltatások mibenlétét.

A budapesti találkozón ismerték meg részletesebben egymás munkáját a partnerek – civilszervezetek, helyi önkormányzatok képviselői, kutatóintézetek, vagy éppen állami hivatalok, ombudsmani irodák munkatársai - és tervezték meg az értelmes együttműködést. A budapesti intézménylátogatás során a résztvevők a Fővárosi TEGYESZ-be, a Rege utcai Csecsemőotthonba, valamint az Alföldi utcai Gyermekek Átmeneti Otthonába jutottak el.

A svédországi Örebro-ban szervezett 2006. június 15-17-i találkozó már egy másik dimenzióban zajlott "Gyermekek jogok és szolgáltatások. Geopolitika és más stratégiák az európai országokban" címmel. A résztvevők ellátogattak az örebroi és a karlsgogai önkormányzatokhoz tartozó Gryningen nevű központba, amely nevelési nehézségekkel küzdő szülőknek nyújt támogatást és megismerkedhettek a degerforsi Családi Központtal. Ez utóbbi célja, hogy az óvodák, szociális szolgáltatók, szülészeti osztályok és gyermek jóléti klinikák által nyújtott segítség pozitív szociális, mentális és fizikai fejlesztést jelentsen a szülők és gyermekek számára.

A 2007. május 3-5. között zajló "Program a gyermekekért. Helyi, regionális és nemzeti tervek a társadalmi kirekesztés elleni harcban" elnevezésű programzáró konferencián a résztvevő országok delegációinak tagjai – közel harminc, más-más területen dolgozó szakember – a lehető legteljesebb képet igyekeztek alkotni erről a kérdéskörrel, különféle megközelítésekkel. A konferencia utolsó napján a partnerek beszámoltak azokról a jó gyakorlatokról is, amelyek segítségével új módszereket, technikákat, programokat ismerhetett meg a szélesebb közönség is a gyermekek társadalmi kirekesztésének megelőzése, kezelése illetve a gyermeki jogok jobb érvényesülése területén.

Minden előadás, kutatási beszámoló, filmvetítés, kerekasztal beszélgetés és vita a kétéves projekt eredményességének lenyomata volt, és jól tükrözte az együttműködés sokszínűségét.

HAT ÉVSZÁZADA A GYERMEKEK VÉDELMEÉRT – ISTITUTO DEGLI INNOCENTI

A firenzei Innocenti Intézet – az első világi gyermekjóléti céllal tevékenykedő intézménye – az 1445-ben az elhagyott gyermekek számára épült, egészségügyi ellátást és oktatást, nevelést biztosító nagy kórházi épületben működik a mai napig. Soha nem kellett felfüggesztenie a gyermekvédelmi tevékenységét, ezzel kiváló és követendő példát állítva a társadalmi és kulturális változásokhoz történő hatékony alkalmazkodásra. Ennek is köszönhetően ma már országos és európai szinten egyaránt elismert referenciapont a gyermekjogokkal és gyermekvédelemmel foglalkozó szervezetek, kutatások, programok számára: speciális és közvetlen szolgáltatásai, komplex tapasztalata révén teljes mértékben a gyermekek szükségleteire építi programjait, politikáját, szakmai megközelítését.

Legfontosabb szolgáltatásai:

- gyerekek és szülők centruma
- gyerekek átmeneti otthona
- bajban lévő anyák és várandósok otthona
- utógondozott anyák menedéke

Az Innocenti Intézet együttműködik más szervekkel a nevelőszülőkért, fiatalokért létrehozott projektekben, játékközpont, várandósokat segítő tanácsadó, és más szülőfelkészítő programokban vesz részt. Otthont ad a világ egyetlen gyerekjogokra specializálódott, filmes részleggel is rendelkező könyvtárának, és a híres UNICEF Innocenti Kutató Központnak.

